

Indhold

1. Indledning	3
2. Sammenfatning	4
1. Har loven skabt øget konkurrence og innovation?	4
2. Har loven sikret lige konkurrencevilkår i forhold til tilsyn og kontrol?	5
3. Har loven sikret effektiv registrering?	5
4. Har loven sikret forbrugerne relevant information?	6
5. Næringsloven	7
Modernisering af de næringsretlige regler	7
Ændring af næringsloven i 2011	7
Oversigt over næringsloven	9
6. Evaluering af næringsloven	10
1) Har loven skabt øget konkurrence og innovation?	10
2) Har loven sikret lige konkurrencevilkår?	11
3) Har loven sikret effektiv registrering af mobile udsalgssteder?	12
4) Har loven sikret forbrugernes adgang til oplysninger?	14
7. Baggrund: Udviklingen i registreringer af mobil handel siden 2011	16
MobiltReg	17
Fødevarestyrelsen	17
Københavns Kommune	18
8. Baggrund: Andre myndigheders erfaringer omkring tilsyn og kontrol på basis af oplysninger i MobiltReg	20
Nærmere om de enkelte myndigheder	21
Fødevarestyrelsen	21
Skattestyrelsen	23
Københavns Kommune	24
9. Baggrund: Erfaringer og synspunkter fra interessenter	26
Har loven skabt øget konkurrence og innovation?	26
Har loven sikret lige konkurrencevilkår?	26
Har loven sikret effektiv registrering?	27
Har loven sikret forbrugerne relevant information?	27

1. Indledning

Næringsloven stammer tilbage fra 1857 (Lov om Haandværks- og Fabriksdrift samt Handel og Beværtning m.m.) og har igennem tiderne reguleret danskernes mulighed for at drive erhverv.

Med tiden er lovens anvendelsesområde imidlertid blevet indskrænket og færre og færre fag er blevet reguleret af næringsloven. I dag gælder loven for næringsvirksomhed ved salg af varer og for retten til at anvende betegnelsen mester i forbindelse med angivelse af et håndværksfag.

I 2011 blev loven liberaliseret af den daværende regering (Venstre, Konservative Folkeparti), Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Kristendemokraterne. Formålet var at fremme konkurrence og innovation gennem øgede muligheder for nye mobile forretningskoncepter. Med liberaliseringen afskaffede man blandt andet kravet om, at handel kun måtte foregå fra et fast forretningssted. Det var en væsentlig forudsætning, at man samtidig sikrede lige konkurrencevilkår mellem salg fra fast forretningssted og mobile udsalgssteder gennem myndighedernes tilsyn og kontrol, at man sikrede forbrugerne adgang til oplysning om identiteten på den handlende, og at man sikrede at alle mobile udsalgssteder m.v. blev registreret.

Med lovændringen i 2011 blev det besluttet, at loven skulle evalueres i 2015. Man har beklageligvis ikke været opmærksom på den angivne frist, hvorfor evalueringen i stedet er gennemført i 2. halvår af 2018 og 1. halvår af 2019. Med afsæt i forudsætningerne fra lovændringen i 2011 følger evalueringen fire hovedtemaer:

- 1) Øget konkurrence og mulighed for innovation og iværksætter
- 2) Lige konkurrencevilkår gennem tilsyn og kontrol
- 3) Effektiv registrering
- 4) Forbrugersikkerhed

I forbindelse med evalueringen har Erhvervsstyrelsen afholdt et dialogmøde med en række myndigheder for at drøfte registrering af mobile udsalgssteder. Formålet med dialogmødet var at klarlægge myndighedernes nuværende registreringsløsninger i forhold til mobile udsalgssteder, herunder brugen af Erhvervsstyrelsens registrerings-løsning.

Der har endvidere været afholdt møder med særligt berørte myndigheder og interessenter for at få så mange inputs som muligt, herunder data om omfanget af den mobile handel og erfaringerne hermed.

Desuden har Erhvervsstyrelsen foretaget en offentlig høring på høringsportalen den 22. november 2018, som løb frem til den 16. december 2018. Der er indkommet høringssvar fra Dansk Erhverv, De Samvirkende købmænd og Forbrugerrådet Tænk. Derudover har Erhvervsstyrelsen modtaget udtalelser fra Københavns Kommune, Fødevarestyrelsen og Skattestyrelsen.

2. Sammenfatning

Ved ændring af næringsloven i 2011 blev det tidligere krav om, at detailhandel kun måtte foregå fra et fast forretningssted afskaffet. Formålet var at fremme konkurrence og innovation gennem øgede muligheder for nye mobile forretningskoncepter. Samtidig var det et mål at sikre lige konkurrencevilkår mellem faste forretningssteder og mobile udsalgssteder i forhold til myndighedernes tilsyn og kontrol. Desuden skulle forbrugernes adgang til oplysning om de handlendes navn, adresse og eventuelt CVR-nummer sikres.

Ovenstående formål og forudsætninger fra lovændringen i 2011 udgør de respektive evalueringstemaer i nærværende evaluering. Evalueringen følger således fire hovedtemaer;

- 1) Øget konkurrence og mulighed for innovation og iværksætteri
- 2) Lige konkurrencevilkår gennem tilsyn og kontrol
- 3) Effektiv registrering
- 4) Forbrugersikkerhed

I forbindelse med evalueringen er der gennemført en offentlig høring, ligesom Erhvervsstyrelsen har afholdt møder med en række særligt berørte myndigheder og interessenter.

På baggrund af de indhentede data om mobil handel, bidrag fra berørte myndigheder samt udtalelser fra interessenter, jf. afsnit 5-7, har evalueringen ført til følgende hovedkonklusioner inden for de respektive fire evalueringstemaer:

1. Har loven skabt øget konkurrence og innovation?

Tilbagemeldingerne fra interessenterne tyder på, at der er kommet øget konkurrence og innovation. Tilbagemeldingen fra interessenterne har været, at udviklingen i mobil handel siden liberaliseringen af næringsloven i 2011 har været positiv. Interessenterne anfører bl.a., at loven kan medvirke til større konkurrence mellem de erhvervsdrivende til gavn for forbrugerne. Herudover anføres, at loven bidrager til udvikling af nye innovative forretningskoncepter m.v. og understøtter levende byer og turismeoplevelser.

Registreringerne af mobile handelsvirksomheder i Erhvervsstyrelsens register MobiltReg viser, at der er stor variation af de varer og ydelser, som tilbydes. Derudover vises en stor geografisk spredning samt variation af virksomhedsform. Registreringerne viser også, at der siden 2011 er sket en stigning i antallet af mobile handels-virksomheder.

2. Har loven sikret lige konkurrencevilkår i forhold til tilsyn og kontrol?

Fødevarerstyrelsens kontrolresultater viser en højere grad af regelefterlevelse for mobile fødevarer-virksomheder i forhold til detailhandelen generelt (91,1 pct. mod 83, 4 pct. i 2018), men også at der i mange tilfælde er behov for særlig vejledning af mobile fødevarer-virksomheder. Erfaringerne fra Fødevarerstyrelsens kontrolindsats peger således på et væsentligt behov for vejledning af mobile fødevarer-virksomheder, men at størstedelen af de handlende overholder de væsentlige lovkrav til fødevarer-sikkerhed.

Skattestyrelsen har ikke en særskilt indsats målrettet mobile udsalgssteder, men kontrollen af disse foretages som led i Skattestyrelsens øvrige kontrolaktiviteter, som prioriteres efter risiko og væsentlighed.

Københavns Kommune har indført en ordning, der angiver en række områder, hvor mobilt salg pga. færdselsmæssige hensyn kræver en særlig tilladelse, som kun kan opnås efter udbud. Der udbydes to gange årligt et begrænset antal pladser i disse områder. Udenfor disse særlige områder kræver gadehandel på offentlig vej i kommunen blot en almindelig tilladelse, som udstedes efter forudgående høring af politiet.

Interessenterne tilkendegiver, at der i et vist omfang synes at være problemer med at sikre, at mobile handlende overholder lovgivningens krav i almindelighed og de særlige krav i næringsloven til mobile udsalgssteder. De efterlyser derfor en øget indsats fra myndighedernes side i forhold til tilsyn og kontrol, gerne i et samarbejde mellem de berørte myndigheder.

Samlet set viser evalueringen således, at de særligt berørte myndigheder gennemfører en kontrol med mobile udsalgssteder, som dog for Skattestyrelsens vedkommende foretages som led i styrelsens øvrige kontrolaktiviteter. Der er ikke fremkommet indikationer på, at der generelt skulle være problemer med, at mobile udsalgssteder ikke overholder lovgivningen. Der kan dog være udfordringer på nogle områder, og tilbagemeldinger fra både myndigheder og interessenter peger på, at der kan være behov for og fordele ved et øget samarbejde mellem de berørte myndigheder om tilsyn og kontrol.

3. Har loven sikret effektiv registrering?

Erfaringerne fra myndighedernes registrering af mobile handlende og tilbagemeldinger fra interessenterne om registreringer af de handlende tyder på, at de relevante myndigheder ikke som forudsat i næringsloven af 2011 har behov for et særligt centralt register. Erhvervsstyrelsen har et centralt register, hvor alle mobile handelsvirksomheder skal registrere sig inden de påbegynder handel. Myndigheder, som Fødevarerstyrelsen og Københavns Kommune, har imidlertid deres egne registreringer af mobile handelsvirksomheder. Når man sammenholder antallet af registreringer på tværs af Erhvervsstyrelsens MobiltReg, Fødevarerstyrelsens register og Københavns Kommunes register er der markante forskelle. Dette tyder på, at de handlende ikke husker at lade sig registrere hos alle myndigheder. Skattestyrelsen har ikke en særskilt registreringsløsning for mobile udsalgssteder.

Interessenterne har givet udtryk for, at der er behov for klare regler og systemer, hvori erhvervsdrivende let og enkelt kan lade sig registrere. Det er for interessenterne ikke afgørende om det sker i Erhvervsstyrelsens MobiltReg eller hos de myndigheder, der fører udgående kontroller. Myndighederne bør efter interessenternes opfattelse samarbejde om at sikre registrering af alle handlende.

4. Har loven sikret forbrugerne relevant information?

Evalueringen viser, at nogle interessenter oplever, at de handlende ikke altid lever op til næringslovens regler om information af forbrugere i forbindelse med mobil handel. Dette kan gøre det vanskeligere for forbrugerne fx at klage over køb af udvalgsvarer, der bliver solgt af handlende på en messe eller et kræmmermarked.

Interessenterne anbefaler, at myndighedernes indsats på området styrkes. Evalueringen viser, at det er uklart, hvordan næringslovens regler om information til forbrugerne om mobile handlende skal håndhæves, idet loven ikke angiver, hvilken myndigheder der er ansvarlig herfor.

5. Næringsloven

Modernisering af de næringsretlige regler

Næringsloven stammer fra 1857 og har igennem tiderne reguleret danskernes mulighed for at drive erhverv.

Med tiden er lovens anvendelsesområde imidlertid blevet indskrænket og færre og færre fag er blevet reguleret af næringsloven.

Der blev ved lov om ændring af næringsloven i 2007 indsat bestemmelse om et såkaldt "omførselsregister", hvorved næringsdrivende der ønskede at sælge varer uden fast driftssted skulle lade sig registrere hos den daværende Erhvervs- og Selskabsstyrelse (nu Erhvervsstyrelsen). Styrelsen udstedte ved anmeldelse et bevis for registreringen, en såkaldt omførselsgodkendelse. Beviset skulle medbringes ved omførsels-salg og forevises myndighederne på forlangende. Salg ved omførsel måtte ikke overstige en nærmere fastsat beløbsgrænse.

Ændring af næringsloven i 2011

Ændringen af lov om næring i 2011 skete på baggrund af liberaliseringen i 2007, hvorved det blev muligt med visse begrænsninger at sælge dagligvarer fra mobile udsalgssteder, de såkaldte omførselsregler.

Lovforslaget til lovændringen i 2011 blev udarbejdet som et led i udmøntningen af Aftale om Konkurrencepakken mellem den daværende regering, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Kristendemokraterne. Konkurrencepakken havde til formål at fremme konkurrencen og produktiviteten i den private og offentlige sektor.

Formålet med lovændringen i 2011 var at skabe endnu bedre muligheder for udvikling af nye innovative forretningskoncepter, der skulle give eksempelvis iværksættere bedre mulighed for at afsætte deres varer. Nye, mere fleksible rammer ville endvidere medvirke til at øge konkurrencen blandt de erhvervsdrivende til glæde for forbrugerne og ville i sidste ende være til gavn for produktiviteten.

De tidligere regler i næringsloven om, at varer som udgangspunkt kun måtte afsættes fra fast forretningssted, blev oprindeligt indført som forbrugerbeskyttelse. I 2011 vurderede Folketinget imidlertid, at flere forbrugerpolitiske hensyn blev varetaget i anden lovgivning, og at kravet om "fast forretningssted" helt kunne udgå af loven. Det medførte navnlig, at der også fra mobile udsalgssteder måtte ske salg af udvalgsvarer (dvs. sko, bøger, tøj mm.).

For at sikre den fortsatte forbrugerbeskyttelse blev der indsat bestemmelser om, at den handlende altid skal skilte tydeligt både med virksomhedens CVR-nr. og indehaverens navn og adresse samt på

forlangende udlevere disse oplysninger til kunden. Kunden vil således altid kunne rette en eventuel reklamation til indehaveren. I forbindelse med salg af udvalgsvarer fra mobile udsalgssteder, ved lagersalg, salg på markeder, udstillinger og messer blev der indført skærpede oplysningsregler, så det blev en pligt at udlevere de nævnte oplysninger til kunden.

Med ændringerne til loven i 2011 blev det omførselsregister, som blev indført ved liberaliseringen i 2007, udvidet til også at omfatte salg, der finder sted i forbindelse med lagersalg samt på markeder, udstillinger og messer. Endvidere blev både salg af dagligvarer og udvalgsvarer, der finder sted fra mobile udsalgssteder, også omfattet af omførselsregistret.

Det fremgår af den gældende lov om næring at mobile udsalgssteder, lagersalg, markeder, udstillinger og messer senest 2 dage før påbegyndelsen skal lade sig registrere i et offentligt tilgængeligt register hos Erhvervs- og Selskabsstyrelsen (nu Erhvervsstyrelsen). Dokumentation for registrering af mobilt salg og lagersalg skal af den næringsdrivende forevises myndighederne på forlangende. Registrering af mobile udsalgssteder gælder for et kalenderår. For markeder, udstillinger og messer skal registreringen ske, ved at arrangøren indberetter den i § 2, stk. 3, nævnte liste til Erhvervsstyrelsen. Reglerne om Erhvervsstyrelsens register er nærmere fastsat i bekendtgørelse nr. 1147 om registrering af mobile udsalgssteder, lagersalg, markeder, udstillinger og messer i henhold til § 5 i lov om næring af 8. december 2011.

Det fremgår af bemærkningerne til den pågældende bestemmelse, at registreringen skal ske, således at myndighederne har mulighed for at kontrollere fødevarer-sikkerheden og skattemæssige forhold mv. Efter næringsloven fører Erhvervsstyrelsen ikke tilsyn på området eller træffer afgørelser baseret på oplysninger i registeret. Det anføres endvidere i bemærkningerne, at Økonomi- og Erhvervsministeriet (nu Erhvervsministeriet) vil drøfte med de relevante myndigheder, hvordan en målrettet kontrolindsats kan tilrettelægges. En sådan drøftelse har tilsyneladende ikke fundet sted.

Med vedtagelse af lov nr. 486 af 9. juni 2004 om næringsbrev til fødevarerbutikker og lov nr. 487 af 9. juni 2004 om ændring af lov om restaurations- og hotelvirksomhed m.v. blev de særlige regler om næringsbrev til fødevarer virksomheder gennemført. Lovgivningen trådte i kraft den 1. juli 2005. Regelsættene indeholdt krav om erhvervsuddannelse eller aflæggelse af en særlig næringsprøve inden opstart i de omfattede brancher. Endvidere var der mulighed for frakendelse af retten til at drive virksomhed i de omfattede brancher og til at være stifter af selskab, forening, fonde m.m. i en til fem år. Endelig indeholdt loven en bestemmelse om, at Erhvervsstyrelsen skulle føre et offentligt tilgængeligt register, der indeholdt oplysning om personer og selskaber m.v. (juridiske personer), der havde et næringsbrev, herunder oplysninger om eventuelle overtrædelser af lovkrav.

Loven, og dermed kravet om et særligt næringsbrev til fødevarer virksomheder, blev afskaffet igen ved lov nr. 1370 af 16. december 2014 efter en evaluering. Evalueringen viste bl.a., at det offentlige register over fødevarer virksomheder med næringsbrev ikke blev anvendt i væsentlig grad af de relevante kontrolmyndigheder som Fødevarerstyrelsen og Skattestyrelsen. De pågældende myndigheder var selv i besiddelse af de relevante kontrol- og sanktionsmuligheder. Det anføres således i lovforslaget, at: "Afskaffelsen af næringsbrevsordningen betyder desuden, at Erhvervsstyrelsen ikke længere skal føre et selvstændigt register over visse overtrædelser af fødevarer-, skatte- og afgifts-, pant-,

arbejdsmiljø- og alkohollovgivningen. Kontrollen med og sanktionering af fødevarer virksomheders lovovertrædelser vil ske efter lovgivningen under de enkelte myndigheders områder.”

Oversigt over næringsloven

Den gældende næringslov indeholder et generelt krav om skiltning og udlevering af oplysninger om identitet som gælder for alle næringsdrivende både med og uden fast forretningssted. Loven indeholder endvidere nogle enkelte særregler om salg fra mobile udsalgssteder og kontrol hermed, en særlig regel om et offentligt register over mobile udsalgssteder m.v. samt en særlig regel om anvendelse af betegnelsen mester:

- §1: lovens anvendelsesområde
- § 2, stk. 1 og stk. 2, 1. pkt.: generelle regler for alle næringsdrivende om skiltning med CVR- nummer, navn og adresse og udlevering af skriftlige oplysninger på forlangende af kunden.
- § 2, stk. 2, 2. pkt.: særregel om pligt til at udlevere oplysninger om den handlende ved salg af udvalgsvarer fra mobile udsalgssteder, ved lagersalg og ved salg på markeder, udstillinger og messer også selvom kunden ikke anmoder om det.
- § 3, stk. 1: særregel om salg af afgiftsbelagte varer som tobak, alkohol, mineralvand, chokolade- og sukkervarer: salg af sådanne varer må som udgangspunkt kun foregå fra steder, hvorfra der foregår salg mindst en gang om ugen i en sammenhængende periode på 4 måneder. Undtagelse for salg af sådanne varer på markeder, udstillinger, messer, dyrskuer, torvehandel og lign.
- § 3, stk. 2: stk. 1, 1. pkt., gælder ligeledes for detailsalg af håndkøbslægemidler uden for apotek.
- § 4: særregel om at der ikke i bymidter og bydelscentre må ske salg af udvalgs-varer fra mobile udsalgssteder, medmindre der er tale om et arrangement af kortvarig karakter.
- § 5: særregel om at mobile udsalgssteder, lagersalg, markeder, udstillinger og messer senest 2 dage før påbegyndelse af salg skal lade sig registrere i et offentligt tilgængeligt register i Erhvervsstyrelsen.
- §§ 6-7: særregel om at SKAT (nu Skattestyrelsen) fører tilsyn med overholdelse af særreglen i § 3 stk. 1, og har ret til uden retskendelse at udføre kontrol på stedet, og kan foretage beslaglæggelse.
- § 8: særregel om anvendelse af betegnelsen mester.
- §§9-11: sanktions- og ikrafttrædelsesbestemmelser.

6. Evaluering af næringsloven

I 2011 blev næringsloven liberaliseret. Det primære formål med liberaliseringen var at skabe øget konkurrence og mulighed for innovation og iværksætteri. Dette blev blandt andet tilvejebragt ved at afskaffe kravet om fast forretningssted og tillade salg af daglig- og udvalgsvarer fra mobile udsalgssteder, lagersalg og home parties samt markeder, messer og udstillinger. Det var en væsentlig forudsætning, at man samtidig sikrede lige konkurrencevilkår mellem salg fra fast forretningssted og mobile udsalgssteder gennem myndighedernes tilsyn og kontrol. Herudover var det centralt, at man også sikrede forbrugerne adgang til oplysning om identiteten på den handlende og at man sikrede at alle mobile udsalgssteder m.v. blev registrerede.

Ovenstående formål og forudsætninger fra lovændringen i 2011 udgør de respektive evalueringste-maer i nærværende evaluering. Evalueringen følger således fire hovedtemaer:

- 1) Øget konkurrence og mulighed for innovation og iværksætteri
- 2) Lige konkurrencevilkår gennem tilsyn og kontrol
- 3) Effektiv registrering
- 4) Forbrugersikkerhed

1) Har loven skabt øget konkurrence og innovation?

Mobile udsalgssteder omfatter mobil gadehandel især af dagligvarer som street foods eller drikkevarer, lagersalg af udgåede kollektioner eller nedlagte produktioner, såkaldte home-parties med salg af især udvalgsvarer til private, samt boder ved messer og udstillinger, herunder julemarkeder og lignende. Evalueringen af loven, herunder i forhold til arten af registreringer i MobiltReg og tilbage-meldinger fra interessenterne, indikerer, at der siden 2011 er sket en udvikling i nye mobile forretning-koncepter, navnlig i forhold til mobilt gadesalg og afholdelse af markeder og lignende. Det gælder især i forhold til variationen af de varer og ydelser som tilbydes.

Registreringerne i MobiltReg (Erhvervsstyrelsens register over mobilt gadesalg, la-gersalg samt mar-keder og messer) viser, at mobil gadehandel primært har fokus på salg af fødevarer. Produktsorti-mentet spænder bredt med forskellige former for street foods, økologiske fødevarer og drikkevarer, navnlig kaffe. Endvidere er der også eksempler på forskellige former for mobil gadehandel med ud-valgsvarer. Salg på markeder, messer o.lign. omfatter forskellige former for både udvalgsvarer og fødevarer. Vurderet ud fra registreringerne i MobiltReg synes der også at være tale om en stor geo-grafisk spredning af de nye mobile forretningskoncepter, som ikke er forbeholdt store byer som Kø-benhavn, Odense, Århus og Ålborg, men med registreringer i en række kommuner over hele landet.

I forhold til omfanget af handlende er der nogen usikkerhed om udviklingen vurderet ud fra myn-dighedernes registreringer og forskellene heri. Vurderet ud fra registreringerne i MobiltReg, Fødeva-restyrelsens registreringer og Københavns Kommunes registreringer synes der at være sket en vis, omend ikke betydelig, stigning i antallet af handlende.

Både erhvervs- og forbrugerinteressenter har tilkendegivet, at de grundlæggende ser det som positivt, at der er skabt mulighed for nye innovative forretningskoncepter, som understøtter levende byer og turismeoplevelser, og at liberaliseringen har udvidet markedet og medvirket til større konkurrence mellem de erhvervsdrivende til gavn for forbrugerne.

Lovens formål om at skabe øget innovation og konkurrence gennem flere muligheder for nye mobile forretningskoncepter synes således at være blevet opnået i praksis. Set i forhold til det samlede billede for detailhandelen har udviklingen af nye mobile forretningskoncepter kun haft begrænset betydning, hvilket især skyldes den betydelige vækst i internetbaserede handelsformer, som langt overskygger mobile forretningskoncepter både i forhold til omfang, konkurrence og innovation. I forhold til den fysiske handel har udviklingen i mobile udsalgssteder dog synligt bidraget til mere liv i byerne og dermed større turismeoplevelser, som også påpeget af interessenterne.

2) Har loven sikret lige konkurrencevilkår?

Liberaliseringen af næringsloven i 2011 byggede på en forudsætning om, at de nye forretningskoncepter skulle overholde relevante lovkrav, så man sikrede en konkurrencemæssig ligestilling i forhold til salg fra fast forretningssted. Der er navnlig tale om lovkrav relateret til færdsels- og trafik hensyn, hensyn til byplanlægning, fødevarer sikkerhed og betaling af moms- og afgifter. Der blev derfor lagt vægt på at sikre myndighederne adgang til oplysninger til brug for tilsyn og kontrol med erhvervsdrivende, der ikke har et fast forretningssted. Dette skete ved at indføre et krav om, at alle mobile udsalgssteder, lagersalg, markeder, udstillinger og messer senest to dage inden de påbegynder salg, skal registrere sig i et offentligt tilgængeligt register i Erhvervsstyrelsen.

Evalueringen viser, at det primært er nogle få myndigheder, som er direkte berørt af udviklingen af mobile forretningskoncepter. Det drejer sig om kommunerne, som efter vejloven skal give tilladelse til anvendelse af offentlig vej til mobilt gadesalg og markeder o.lign., Fødevarestyrelsen som registrerer og fører tilsyn med mobil fødevarerhandel samt Skattestyrelsen, som dels generelt fører kontrol med virksomheders betaling af moms og afgifter, dels efter næringsloven fører tilsyn med overholdelse af den særlige bestemmelse i næringsloven om salg af afgiftsbelagte varer som tobak, alkohol, mineralvand samt chokolade- og sukkervarer. Erhvervsstyrelsen er ansvarlig for det særlige offentlige register over mobil handel, lagersalg samt messer, markeder og lignende, men fører efter næringsloven ikke tilsyn med eller kontrollerer virksomheder omfattet af loven.

Fødevarestyrelsen benytter sig af deres egen registreringsordning over mobile fødevarer virksomheder, fordi man ved registreringen af fødevarer virksomheder får oplysninger, som anvendes til at vurdere risikoprofilen på de enkelte virksomheder. Alle registrerede mobile fødevarer virksomheder bliver kontrolleret 4 uger efter registreringen. Samtidig gennemfører Fødevarestyrelsen særlige kontrolkampagner vedrørende mobil fødevarerhandel, som ikke er registreret, fordi det falder under bagatelgrænsen, fx lejlighedssalg på messer og markeder. Kontrolresultaterne viser en højere grad af regeloverholdelse for mobile fødevarer virksomheder i forhold til detailhandelen generelt (91,1 pct. mod 83, 4pct. i 2018), men også at der i mange tilfælde er behov for særlig vejledning af mobile fødevarer virksomheder. Erfaringerne fra Fødevarestyrelsens kontrolindsats peger således på et væsentligt

behov for vejledning af mobile fødevarer virksomheder, men at størstedelen af de handlende overholder de væsentlige lovkrav til fødevarer sikkerhed.

Skattestyrelsen har om deres tilsyn og kontrol oplyst, at Skattestyrelsen ikke har en selvstændig registreringsløsning rettet mod mobilt gadesalg. Skattestyrelsen er på den baggrund ikke i besiddelse af statistik omhandlende udviklingen i omfanget af mobile udsalgssteder. Skattestyrelsen har oplyst, at Skattestyrelsens kontrol bygger på krav i skatte- og afgiftslovgivningen. Skattestyrelsen har ikke en særskilt indsats målrettet mobile udsalgssteder, men kontrollen af disse foretages som led i Skattestyrelsens øvrige kontrolaktiviteter, som prioriteres efter risiko og væsentlighed.

Københavns Kommune har tidligere ønsket mulighed for at kunne stille yderligere krav til mobilt gadesalg og faste studepladser i form af en antalsmæssig begrænsning. Den daværende Erhvervsminister og Trafikminister svarede i 2016, at der i vejlovens § 80 allerede findes et effektivt redskab til at regulere anvendelser af gade-rummet i en afvejning med vejens primære formål som færdselsareal. Vejdirektoratet har således tilkendegivet, at kommunen efter vejloven godt kan melde ud, at hensynet til færdslen på vejen, hensynet til tilgrænsende forretningsdrivende m.v. som udgangspunkt medfører, at der kun er plads til et vist antal mobile udsalgssteder på givne vejstrækninger. Ministrene fandt derfor ikke, at der var behov for at ændre den gældende regulering i næringsloven eller vejloven. Københavns Kommune har nu indført en ordning, der angiver en række områder, hvor mobilt salg pga. færdselsmæssige hensyn kræver en særlig tilladelse, som kun kan opnås efter udbud. Der udbydes to gange årligt et begrænset antal pladser i disse områder. Udenfor disse særlige områder kræver gadehandel på offentlig vej i kommunen blot en almindelig tilladelse, som udstedes efter forudgående høring af politiet.

Interessenterne tilkendegiver, at der i et vist omfang synes at være problemer med at sikre, at mobile handlende overholder lovgivningens krav i almindelighed og de særlige krav i næringsloven til mobile udsalgssteder. De efterlyser derfor en øget indsats fra myndighedernes side i forhold til tilsyn og kontrol, gerne i et samarbejde mellem de berørte myndigheder.

Samlet set viser evalueringen således, at de særligt berørte myndigheder gennemfører en kontrol med mobile udsalgssteder, som dog for Skattestyrelsens vedkommende foretages som led i styrelsens øvrige kontrolaktiviteter. Der er ikke fremkommet indikationer på, at der generelt skulle være problemer med, at mobile udsalgssteder ikke overholder lovgivningen. Der kan dog være udfordringer på nogle områder, og tilbagemeldinger fra både myndigheder og interessenter peger på, at der kan være behov for og fordele ved et øget samarbejde mellem de berørte myndigheder om tilsyn og kontrol.

3) Har loven sikret effektiv registrering af mobile udsalgssteder?

Registrering af mobile udsalgssteder og markeder, messer m.v. skal ske hos en række forskellige myndigheder (kommunen, Fødevarestyrelsen, Skattestyrelsen og Erhvervsstyrelsen) efter forskellige regler og med forskellige undtagelser.

Erhvervsstyrelsen er ansvarlig for MobiltReg, hvor al mobilt gadesalg, lagersalg og kræmmermarkeder eller udstillinger/messer skal registreres inden salg må påbegyndes. Kommunerne registrerer al handel, der foregår på offentlig vej, hvilket er langt hovedparten af mobil gadehandel, samt i et vist omfang markeder og lignende. Dette skyldes, at alle efter vejloven skal søge tilladelse hos kommunen om at benytte offentlig vej til mobil handel og markeder. Skattestyrelsen har oplyst, at de ikke har en særskilt registrering over de virksomheder, der kun har mobile udsalgssteder. Moms-registreringerne omfatter således både mobile handlende og handel fra fast forretningssted.

Når man sammenholder antallet af registreringer på tværs af Erhvervsstyrelsens MobiltReg, Fødevarerstyrelsens registre og Københavns Kommunes registre er der markante forskelle. I 2018 har MobiltReg i alt 397 registrerede mobile handelsvirksomheder, mens Københavns Kommune generelt for mobilt gadesalg har 555 registrerede og Fødevarerstyrelsen alene for mobile fødevareraktiviteter har 963 registrerede. Fødevarerstyrelsens landsdækkende registreringer af mobile fødevareraktiviteter har i de sidste 5 år ligget lidt under eller lidt over 1000 virksomheder og tegner således et billede af, at der ikke er nævneværdige ændringer i antallet af registrerede mobile virksomheder i de senere år. Derimod synes tallene fra Københavns Kommune at indikere, at der i de senere år er sket en vis stigning i antallet af mobile handlende i kommunen fra 563 i 2015 til 661 i 2017, men det er ikke muligt at konkludere med sikkerhed om det er en langsigtet udvikling, eller udsving i enkelte år, jf. at der i 2015 og 2018 var stort set samme antal registreringer, da antallet i 2018 er faldet til 555. MobiltReg viser derimod en betydelig stigning i antal registrerede fra 2017 til 2018 fra 181 til 397. Derudover kan man se i MobiltReg, at det særligt er mobilt gadesalg og messer og markeder, der registreres, mens lagersalg kun registreres i meget begrænset omfang.

Evalueringen viser, at de berørte myndigheder ikke oplever noget behov for at bruge oplysningerne i MobiltReg, men udøver deres tilsyn og kontrol med udgangspunkt i de oplysninger, de selv har registreret. Evalueringen viser endvidere, at der er forskelle imellem antallet af registrerede hos myndighederne. Der kan være flere årsager hertil, men det er nærliggende at antage, at de handlende glemmer at få sig registreret hos alle myndigheder. Der er typisk tale om mindre næringsdrivende, som kan have vanskeligt ved at finde rundt i de mange registreringskrav på området. Evalueringen viser, at de forskellige myndigheder kun i et vist omfang henviser til, at man skal huske at registrere sig hos andre myndigheder. Herudover er der fortsat forskellige krav til registreringerne, idet registreringspligten efter næringsloven gælder uanset omfanget af handlen, mens der er fastsat forskellige undtagelser og bagatel-grænser for registrering af fødevarerhandel og momsregistrering.

Erhvervsinteressenterne har understreget behovet for at sikre en effektiv registrering af alle mobile udsalgssteder under henvisning til, at en række virksomheder der foretager salg fra ikke faste forretningssteder ikke synes at være registrerede. Det afgørende for interessenterne er ikke om registreringen sker i Erhvervsstyrelsen, men at registrering sker, og at der følges op på det. Interessenterne opfordrer derfor til, at myndighederne samarbejder om at sikre, at alle mobile udsalgssteder bliver registrerede.

Det kan ifølge interessenterne overvejes at lægge registreringerne hos myndigheder som Fødevarerstyrelsen eller Skattestyrelsen, som begge har udgående kontroller eller hos kommunerne, hvis det sikres, at alle kommuner foretager den fornødne registrering. Eventuelt kan MobiltReg efter

interessenternes opfattelse videreføres som et register, der fungerer bagved de øvrige offentlige registre, så den erhvervsdrivende ikke skal indberette via mange forskellige indgange.

Udviklingen har - i modsætning til hvad der var forudsat i næringsloven af 2011 - vist, at de relevante myndigheder ikke synes at have behov for et særligt centralt register over handlende omfattet af næringsloven. De pågældende myndigheder har deres egne registre med de oplysninger, som de finder nødvendige for deres tilsyn og kontrol. Registreringspligten efter næringsloven er endvidere mere omfattende end de relevante myndigheder behøver for at kunne føre tilsyn og kontrol, jf. at myndighederne har undtagelser og bagatelgrænser for registrering anført i anden lovgivning. Samtidig tyder forskellene i antal registrerede hos de forskellige myndigheder på, at de mange registreringskrav og -regler er meget forvirrende for de handlende, som glemmer at få sig registreret hos alle myndigheder.

4) Har loven sikret forbrugernes adgang til oplysninger?

Det var en forudsætning for ændringen af næringsloven i 2011, at forbrugerne skulle sikres adgang til oplysning om identiteten på de ansvarlige bag mobile udsalgssteder, markeder m.v. Der blev derfor indført regler om skiltning med navn og adresse samt om udlevering af oplysninger herom til kunden. Alle næringsdrivende er omfattet af skiltepligten og pligt til at udlevere oplysninger efter krav fra kunden. Ved handel med udvalgsvarer er der derudover pligt til altid at udlevere skriftlige oplysninger til kunden om den handlende.

Evalueringen giver ikke noget klart billede af, i hvilket omfang de handlende overholder disse regler om skiltning og udlevering af oplysninger. Det har ikke været muligt at finde data herom fx fra kontrolresultater fra myndigheder, da der ikke foregår en målrettet myndighedskontrol på området. Det bemærkes dog, at Københavns Kommune stiller krav om, at de handlende skal fremvise tilladelsen til udnyttelse af offentligt areal. Herudover kræver Fødevarestyrelsen, at virksomheder over bagatelgrænsen fremviser kontrolrapporten for fødevarer sikkerhed, hvoraf den handlendes identitet også vil fremgå.

Oplysninger fra Forbrugerrådet Tænk indikerer, at der i et vist omfang kan være problemer med at overholde oplysningskravene. Det gælder særligt ved udvalgsvarer fra mobile salgssteder, ved lager salg og ved salg på markeder, udstillinger og messer. Her skal de handlende efter næringsloven udlevere virksomhedens CVR-nummer og indehaverens navn og adresse i skriftlig form til kunderne. Af hensyn til forbrugerbeskyttelsen ser Forbrugerrådet Tænk gerne en mere effektiv håndhævelse af dette krav. DSK lægger også vægt på, at næringslovens krav om bl.a. oplysninger til kunderne bliver overholdt, og at der føres tilsyn hermed.

DSK har ligeledes anført, at det er deres erfaring, at der ikke altid er tilstrækkelig opmærksomhed hos den næringsdrivende om synlig skiltning, således at forbrugeren kender identiteten af den handlende. Konkret fremhævede DSK, at der er eksempler på tilfælde, hvor boder ikke har været i stand til at udlevere oplysninger om CVR-nummer samt navn og adresse på indehaveren af boden.

Evalueringen viser, at nogle interessenter oplever, at de handlende ikke altid lever op til næringslovens regler om information af forbrugere i forbindelse med mobil handel. Dette kan gøre det vanskeligere for forbrugerne fx at klage over køb af udvalgsvarer, der bliver solgt af handlende på en messe eller et kræmmermarked. Interessenterne anbefaler, at myndighedernes indsats på området styrkes. Endvidere viser evalueringen, at det er uklart, hvordan næringslovens regler om information til forbrugerne om mobile handlende skal håndhæves, idet loven ikke angiver hvilken myndighed der er ansvarlig herfor.

7. Baggrund: Udviklingen i registreringer af mobil handel siden 2011

Der blev ved lov om ændring af næringsloven i 2007 indsat bestemmelse om et såkaldt "omførselsregister", hvorved næringsdrivende der ønskede at sælge varer uden fast driftssted skulle lade sig registrere hos den daværende Erhvervs- og Selskabsstyrelse. Styrelsen udstedte ved anmeldelse et bevis for registreringen, en såkaldt omførselsgodkendelse. Beviset skulle medbringes ved omførselsalg og forevises myndighederne på forlangende. Salg ved omførsel måtte ikke overstige en nærmere fastsat beløbsgrænse.

Ved lov om næring fra 2011 blev omførselsgodkendelsen afskaffet. Omførselsregisteret er imidlertid videreført i den nuværende § 5 i lov om næring. For at sikre myndighedernes mulighed for at foretage kontrol med f.eks. skat og fødevarer sikkerhed skal alle mobile udsalgssteder samt lagersalg og salg på markeder, udstillinger og messer således fortsat registreres i MobiltReg. Registreringen skal ske senest to dage før påbegyndelsen af begivenheden.

Dokumentation for registrering af mobilt salg skal fortsat fremvises af den næringsdrivende på myndighedernes forlangende. Erhvervsstyrelsen har til formålet etableret et register på hjemmesiden www.virk.dk, med navnet MobiltReg, hvor registreringen foregår elektronisk.

Oplysningskravene i forbindelse med registreringen fremgår af bekendtgørelse nr. 1147 om registrering af mobile udsalgssteder, lagersalg, markeder, udstillinger og messer i henhold til § 5 i lov om næring af 8. december 2011. Det drejer sig blandt andet om identifikationsoplysninger på den salgansvarlige, ligesom der skal angives oplysninger om perioden samt det område hvorfra salget skal ske. Registrering af mobile udsalgssteder gælder for et givent kalenderår og skal fornys ved starten af et nyt kalenderår.

Andre myndigheder foretager også registrering af mobile udsalgssteder, messer og markeder m.v. Dette gælder navnlig kommunerne, som efter vejloven skal give tilladelse til brug af offentlig vej, Fødevarestyrelsen, som registrerer mobile fødevarer virksomheder og Skattestyrelsen, som registrerer alle virksomheder med en momspligtig omsætning over 50.000 kr. Man skal være opmærksom på forskellene mellem de forskellige registreringer: kommunerne registrerer alene handlende som udnytter offentlige vejarealer, Fødevarestyrelsen registrerer alene mobile fødevarerhandlende over en vis bagatelgrænse og Skattestyrelsen registrerer alene handlende med en momspligtig omsætning over 50.000 kr. Eftersom Skattestyrelsen ikke har et særskilt register for mobile udsalgssteder, er de ikke i besiddelse af statistik isoleret omhandlende udviklingen i omfanget af mobile udsalgssteder.

MobiltReg

Registreringerne i MobiltReg viser, at det særligt er mobilt gadesalg og messer og markeder, der registreres, mens lagersalg kun registreres i meget begrænset omfang, jf. tabel 1 på næste side.

Registreringerne viser endvidere, at mobil gadehandel primært har fokus på salg af fødevarer, men med et bredt spektrum af forskellige former for street foods, økologiske fødevarer og drikkevarer, navnlig kaffe. Endvidere er der også eksempler på forskellige former for mobil gadehandel med udvalgsvarer. Salg på markeder, messer o.lign. omfatter forskellige former for både udvalgsvarer og fødevarer. Udtræk fra MobiltReg viser også, at der er tale om en stor geografisk spredning af de nye mobile forretningskoncepter, som ikke er forbeholdt store byer som København, Odense, Århus og Ålborg, men med registreringer i en række kommuner over hele landet.

Tabel 1: Registreringer i MobiltReg, 2011-2018

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Mobilt gadesalg</i>	47	110	178	177	104	145	115	196
<i>Lagersalg</i>	1	15	7	5	1	2	7	11
<i>Kræmmermarked eller udstilling/messe</i>	0	138	123	79	54	70	59	190
<i>Total</i>	48	263	308	261	159	271	181	397

Kilde: Erhvervsstyrelsen, MobiltReg.

I 2018 ses en betydelig stigning i antallet af registrerede ift. de foregående år, som ikke korresponderer med antallet af registreringer hos hhv. Fødevarestyrelsen og Københavns Kommune. Det er ikke umiddelbart muligt at pege på årsagerne hertil.

De registrerede virksomheder i 2018 omfatter en række forskellige selskabsformer såsom iværksætterselskaber, enkeltmandsvirksomheder, anpartsselskaber, foreninger, personligt ejet mindre virksomhed, aktieselskaber, men også virksomheder uden CVR-nr., det kan fx være hobbyvirksomhed som ikke er momspligtige.

Fødevarestyrelsen

I tabel 2 nedenfor fremgår antallet af Fødevarestyrelsens registrerede mobile virksomheder i kategorien "detail" over de sidste fem år. Tallet er søgt frem på baggrund af kriterierne "detail" og "mobil".¹

¹ Det skal nævnes, at i 2017 blev det muligt at krydse af i Fødevarestyrelsens Kontrolobjektregister, når der var tale om en mobil detailvirksomhed – tallene fra 2017 og frem er derfor baseret på denne afkrydsning.

Tabel 2: Antal registrerede mobile virksomheder på detailområdet, 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Antal registreringer	986	1.011	1.040	1.027	963

Kilde: Fødevarestyrelsen

Tallene viser, at der ikke er nævneværdige ændringer i antallet af registrerede mobile virksomheder på detailområdet i perioden 2014-2018.

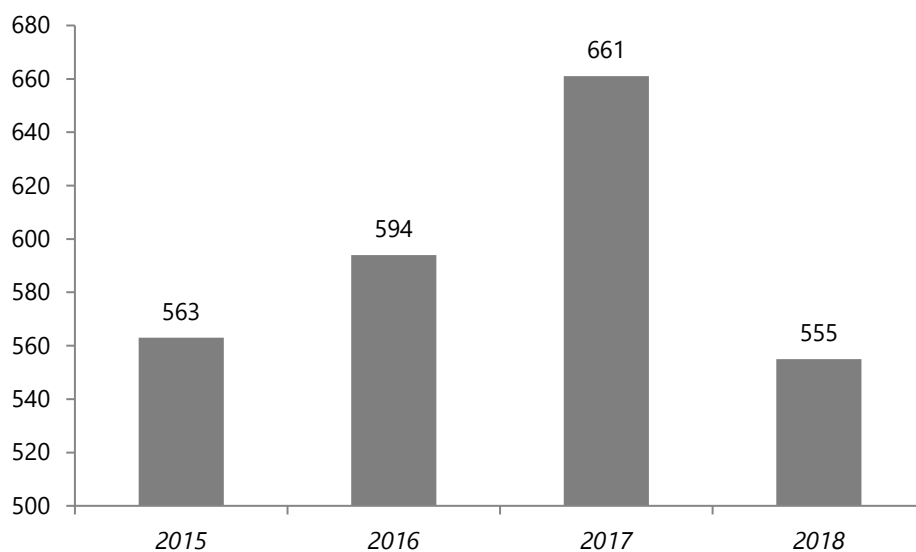
Københavns Kommune

Københavns Kommune har foretaget et udtræk fra deres register. Nedenstående graf (figur 1) viser udstedelse af tilladelser til mobilt gadesalg i Københavns Kommune i perioden 2015 – 2018. Både små og store salgssteder indgår i opgørelsen.

Københavns Kommune har oplyst, at de giver 1-årige tilladelser til mobilt gadesalg, der er gyldige i kalenderåret. Der er mulighed for at ansøge hele året til store dele af byen undtagen dele af Indre By og særlige områder. Udvalgte pladser i Indre By og særlige områder udbydes offentligt to gange om året (sommer- og vinterhalvåret), men det er som udgangspunkt forbeholdt mindre salgsvogne.

Udviklingen fra 2015 og frem til i dag viser, at 2017 var et særligt år med 661 udstedte tilladelser, mens registreringen i de andre år har ligget mere stabilt mellem 500 og 550 udstedte tilladelser.

Figur 1: Udstedte tilladelser til mobilt gadesalg i Københavns Kommune, 2015-2018

Kilde: Københavns Kommune

Den forholdsvis store stigning i antal registrerede hos Københavns Kommune i 2017 er ikke reflekteret i antallet af registrerede hos Fødevarestyrelsen, selvom det må formodes at de fleste mobile virksomheder med gadesalg sælger fødevarer. Fødevare-styrelsen oplyser, at det blandt andet kan skyldes, at Fødevarestyrelsen kun registrerer virksomheder, som har fødevareaktiviteter over en bagatelgrænse, se nedenfor, og at mobile virksomheder, som er del af en stationær virksomhed, ikke bliver registreret særskilt.

Når man sammenholder antallet af registreringer på tværs af Erhvervsstyrelsens MobiltReg, Fødevarestyrelsens registre og Københavns Kommunes registre er der markante forskelle. Forskellene tyder på, at de handlende ikke bliver registreret hos alle myndigheder. Dette gælder selv når man tager hensyn til forskelle i myndighedernes registre, at der kan være givet tilladelse af fx Københavns Kommune som ikke er blevet udnyttet m.v. I 2018 har MobiltReg således i alt 397 registrerede mobile handels-virksomheder, mens Københavns Kommune generelt for mobilt gadesalg har 555 registrerede og Fødevarestyrelsen alene for mobile fødevarevirksomheder har 963 registrerede.

Fødevarestyrelsens landsdækkende registreringer tegner et billede af, at der ikke i de senere år er sket nævneværdige ændringer i antallet af registrerede mobile virksomheder. Derimod synes tallene fra Københavns Kommune at indikere, at der i de senere år er sket en stigning i antallet af mobile handlende i kommunen. Det er ikke muligt at konkludere med sikkerhed om det er en langsigtet udvikling, eller udsving i enkelte år, jf. at der i 2015 og 2018 var stort set samme antal registreringer. Derudover kan man se i MobiltReg, at det særligt er mobilt gadesalg samt messer og markeder, der registreres, mens lagersalg ikke har særlig interesse.

8. Baggrund: Andre myndigheders erfaringer omkring tilsyn og kontrol på basis af oplysninger i MobiltReg

I 2011 blev der med næringsloven indført et særligt register over mobile handlende. Hensigten var at skabe grundlag for at andre myndigheder kunne føre tilsyn og kontrol på de områder, som er relevante i forhold til mobile handelsvirksomheder. De relevante områder er navnlig opfyldelse af krav til fødevarerikkerhed, betaling af skatter og afgifter samt varetagelse af færdselsmæssige hensyn ved handel på offentlig vej.

De berørte myndigheder er fortrinsvist Erhvervsstyrelsen, Fødevarestyrelsen, Skatte-styrelsen og kommunerne, som foretager registrering af mobile udsalgssteder m.v. i forskellige sammenhænge, og som skal give tilladelse til mobil handel eller som fører tilsyn og kontrol på området. Erhvervsstyrelsen er ansvarlig for det centrale register, hvor alle former for mobilt gadesalg, lagersalg samt marked eller udstilling/messe skal lade sig registrere inden de påbegynder handel. Erhvervsstyrelsen er derimod efter næringsloven ikke ansvarlig for tilsyn og kontrol med disse former for handel. Fødevarestyrelsen registrerer og fører tilsyn med mobile fødevarerikksomheder. Skattestyrelsen registrerer og fører tilsyn med handlende med en momspligtig omsætning over 50.000 kr., ligesom de efter næringslovens § 6, stk. 1, er ansvarlige for tilsyn og kontrol med næringslovens regler om handel med afgiftsbelagte varer såsom tobak, chokolade og lign. Kommunerne skal efter vejloven give tilladelse til al handel som sker på offentligt vejareal.

Erhvervsstyrelsen har i forbindelse med evalueringen afholdt et møde med Københavns Kommune, Skattestyrelsen og Fødevarestyrelsen.

Mødet skulle klarlægge myndighedernes nuværende registreringsløsninger i forhold til mobile udsalgssteder, herunder brugen af Erhvervsstyrelsens registreringsløsning.

Der har endvidere været afholdt et opfølgende møde med Fødevarestyrelsen, ligesom Skattestyrelsen og Københavns Kommune har fremsendt supplerende bemærkninger.

Det fremgik af møderne, at ingen af de pågældende myndigheder benyttede sig af MobiltReg, ligesom det fremgik, at oplysningerne i MobiltReg ikke ville betyde den store forskel for de oplysninger myndighederne havde behov for i deres arbejde.

Et øget samarbejde blev derimod fundet væsentligt mellem bl.a. Københavns Kommune, Fødevarestyrelsen og Skattestyrelsen. Københavns Kommune var både interesseret i et øget samarbejde om udveksling af oplysninger samt i evt. målrettede kampagner for at sikre brugernes kendskab til de forskellige myndigheders krav og muligheder.

Nærmere om de enkelte myndigheder

Fødevarestyrelsen

Fødevarestyrelsen benytter sig af deres egen registreringsordning med deres eget register og benytter derfor ikke MobiltReg i deres arbejde. Fødevarestyrelsen har et konkret behov for deres eget register, fordi man ved registreringen af fødevarer virksomheder får oplysninger, som anvendes til at vurdere risikoprofilen på de enkelte virksomheder, samtidig bliver virksomhederne automatisk registreret i styrelsens system.

Udgangspunktet for Fødevarestyrelsens registreringsordning er, at alle fødevarer virksomheder skal registreres. Der findes dog fødevarer virksomheder, hvor aktiviteterne har en så lav kontinuitet og grad af organisation, at de anses for at falde under bagatelgrænsen. Sådanne virksomheder skal ikke lade sig registrere.²

Det kan fx være virksomheder som sælger fødevarer op til ti gange af tre dages varighed om året. Sådanne virksomheder skal dog fortsat opfylde kravene til en fødevarer virksomhed, hvilket vil sige, at de skal indrette virksomheden så kunderne undgår at blive syge af maden, ligesom der skal være sporbarhed i de produkter der benyttes. Såfremt der alligevel er kunder som bliver syge, har kunderne mulighed for at indgive forbrugeranmeldelse. Fødevarestyrelsen kan herudover fortsat kontrollere sådanne virksomheder for at sikre at reglerne bliver overholdt.

Mobile fødevarer virksomheder bliver registreret på den pågældende virksomheds hjemmeadresse. De mobile fødevarer virksomheder er som udgangspunkt også omfattet af kravet om kontrolrapporter med den genkendelige smiley-ordning. De mobile fødevarer virksomheder skal have kontrolrapporterne frit fremme til information overfor kunder mv. Dette gælder dog ikke for fødevarer virksomheder i risikogruppen "ultralav". Mobile fødevarer virksomheder i denne gruppe skal i stedet hænge en kontrolinformationsblanket op.

Fødevarestyrelsen har i øvrigt tilkendegivet, at de ønsker, at alle virksomheder CVR-registreres uden en nedre grænse. Denne CVR-registrering skal delvis tjene som grundlag for en ensartet identifikation af alle virksomheder, der autoriseres eller registreres hos Fødevarestyrelsen, samt give mulighed for digital kommunikation via den CVR-tilknyttede postkasse for disse virksomheder.

De fleste mobile fødevarer virksomheder bliver kontrolleret inden for 1 måned efter registreringen ved Fødevarestyrelsen. Dog gælder, at virksomheder i risikogruppen "ultralav" kun får telefonisk vejledning og ikke et kontrolbesøg. Mobile fødevarer virksomheder i de øvrige risikogrupper er omfattet af en udvidet førstegangskontrol, dvs. øget vejledning ved det første ordinære kontrolbesøg, som skal udføres inden for 1 måned. Der er dog undtagelser i forbindelse med flytning.

² Jf. Kontrolfrekvensvejledningens bilag 2 om aktivitetsbaseret risikovurdering af virksomheder på fødevarerområdet <https://www.foedevarestyrelsen.dk/SiteCollectionDocuments/Kontrolstyring/Kontrolfrekvensvejledning%20-%20Foder/Bilag%208%20-%20Aktiviteter%20med%20s%C3%A6rlige%20kontrolfrekvenser%202019.pdf>

Fødevarestyrelsen registrerer en hjemmeadresse for mobile virksomheder, men ikke hvorfra selve salget foregår. Fødevarestyrelsen opsøger de steder, hvor gadesælgerne står og udfører deres kontrolarbejde, eller kontakter indehaveren af den mobile fødevarer virksomhed. Normalt er en kontrolaktion uanmeldt, men nogle gange kontakter man virksomheden på forhånd.

Det er Fødevarestyrelsens indtryk, at de fleste virksomheder, som skal være i Fødevarestyrelsens register, også har ladet sig registrere. Fødevarestyrelsen oplever endvidere ikke særlige problemer med madforholdene ved mobile udsalgssteder.

Tabel 3: Regelefterlevelsen for mobile fødevarer virksomheder, 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Antal kontroller</i>	337	359	314	409	428
<i>Regelefterlevelse (pct.)</i>	92.9	89.1	91.7	90.7	89.5

Kilde: Fødevarestyrelsen

Af tabel 4 nedenfor fremgår regelefterlevelsen på kontrolniveau i detailhandlen generelt i perioden 2014-2018. Det fremgår, at der er en højere grad af regelefterlevelse for mobile fødevarer virksomheder i samme periode.

Tabel 4: Regelefterlevelsen på kontrolniveau i detailhandlen generelt, 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
<i>Antal kontroller</i>	51.96	51.65	52.18	51.66	51.35
<i>Regelefterlevelse (pct.)</i>	83.7	84.4	83.6	83.1	83.4

Kilde: Fødevarestyrelsen

Fødevarestyrelsen gennemførte i 2015 og 2016 herudover to særlige kontrolkampagner vedr. lejlighedsvis arrangementer (musikfestivaler, julemarkeder osv.), hvor der var lagt særlig vægt på boder under bagatelgrænsen.

Ved kontrolkampagnen i 2015³ blev der gennemført 130 kontrolbesøg, hvoraf 94 var i virksomheder under bagatelgrænsen og 36 i virksomheder over bagatelgrænsen.

³ <https://www.foedevarestyrelsen.dk/Kontrol/Kontrolkampagner/Kontrolkampagner%202015/Sider/Styr-paa-hygien-i-festivalens-burgerbod.aspx>

Der blev ikke udstedt påbud, forbud eller bødeforlæg til virksomheder under bagatel-grænsen. Der blev dog givet en indskærpelse samt særlig vejledning i 60 tilfælde, ligesom der blev givet et administrativt bødeforlæg.

Kontrolkampagnen i 2015 konkluderede, at der ikke havde været konstateret salg af fødevarer, der var sundhedsskadelige eller uegnede til menneskeføde. De fleste virksomheder både over og under bagatelgrænsen havde været i stand til at dokumentere, hvorfra deres fødevarer var blevet leveret. De hygiejniske forhold i virksomheder både over og under bagatelgrænsen fandtes acceptable. Kampagnen viste dog, at der var et behov for at vejlede virksomheder under bagatelgrænsen.

Ved kontrolkampagnen i 2016⁴ blev der gennemført 378 kampagnekontroller. Der blev givet sanktioner til tre virksomheder. Kampagnen havde fokus på vejledning og der blev givet vejledning til 215 virksomheder.

Der er planlagt en kontrolkampagne i 2019 der skal sikre, at mobile virksomheder, der er over bagatelgrænsen for fødevareraktivitet, bliver registreret hos Fødevarestyrelsen. De mobile fødevareraktiviteter ses særligt i de større byer, hvorfor kampagnen vil fokusere mest på virksomhederne her. Fødevarestyrelsen har ikke benyttet de oplysninger, som Erhvervsstyrelsen udstiller i MobiltReg til denne kontrolaktivitet.

Fødevarestyrelsen er generelt interesseret i et større samarbejde med kommunerne i forhold til kontrolkampagner og er interesseret i oplysninger fra kommunerne om studepladser.

Skattestyrelsen

Det fremgår af bemærkningerne til den nugældende lov om næring, at Skattestyrelsens hidtidige mulighed for tilsyn og beslaglæggelse opretholdes, jf. lovens §§ 6 og 7. Det fremgår således af lovens § 6, at Skattestyrelsen fører tilsyn med overholdelse af § 3, stk. 1 om afgiftsbelagte varer, og har, hvis det skønnes nødvendigt, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse adgang til at udøve tilsynet i de lokaler, køretøjer m.v., hvorfra der foregår detailsalg af varer. Lovens § 6 er en videreførelse af den tidligere bestemmelse i næringslovens § 26 b. Skattestyrelsen har herved mulighed for at føre tilsyn med alle næringsdrivende med detailsalg af varer.

Skattestyrelsen har om deres tilsyn og kontrol oplyst, at Skattestyrelsen ikke har en selvstændig registreringsløsning rettet mod mobilt gadesalg. Registrering hos Skattestyrelsen kræver, at virksomheden oplyser en fysisk adresse. Den oplyste adresse vil derfor være virksomhedens almindelige forretningsadresse, dvs. der hvor regnskabet opbevares. Da Skattestyrelsen således ikke har kendskab til, hvorfra salget finder sted, har Skattestyrelsen begrænset mulighed for at udsøge mobile udsalgssteder mhp. at foretage fysiske kontroller hos virksomheder, der udelukkende har mobilt salg. Skattestyrelsen har dog mulighed for at foretage kontrol uanmeldt på bl.a. øjemed, jf. retssikkerheds-

⁴ <https://www.foedevarestyrelsen.dk/Kontrol/Kontrolkampagner/Kontrolkampagner-2016/Sider/Kontrolkampagne-Lejlighedsviser-arrangementer.aspx>

lovens § 5, stk. 4, eventuelt som reaktion på en anmeldelse eller anden form for kontroloplysninger fra politiet, kommunen, fødevaremyndighederne eller andre enheder i Skatteforvaltningen.

Eftersom Skattestyrelsen ikke har et særskilt register for mobile udsalgssteder, findes der ikke statistik isoleret omhandlende udviklingen i omfanget af mobile udsalgssteder. Skattestyrelsen er endvidere ikke i besiddelse af statistik med kontrolresultater vedrørende tilsyn med mobile salgssteder for så vidt angår punktafgiftspligtige varer.

Skattestyrelsen har endvidere oplyst, at Skattestyrelsens kontrol bygger på krav i skatte- og afgiftslovgivningen. Skattestyrelsen har ikke en særskilt indsats målrettet mobile udsalgssteder, men kontrollen af disse foretages som led i Skattestyrelsens øvrige kontrolaktiviteter, som prioriteres efter risiko og væsentlighed.

Københavns Kommune

Københavns Kommune har oplyst, at ansøgninger om at opstille mobilt gadesalg på offentlige veje (og i kommunale parker) i Københavns Kommune kommer ind via en webformular på Københavns Kommunes hjemmeside⁵. Alle indkomne ansøgninger registreres manuelt i et samlet excel-ark for det pågældende år. Derudover journaliseres ansøgning(er), tilladelse(r)/afslag mv. på en individuel sag i Københavns Kommunes journaliseringssystem.

Tilladelse til mobilt gadesalg er – inden de udstedes - i 48 timers høring hos Københavns Politi. Forud for høringen har Københavns Kommune foretaget en konkret vurdering af den indkomne ansøgning og evt. indhentet supplerende oplysninger for at kunne vurdere ansøgningens forenelighed med de generelle og lokale bestemmelser for mobilt gadesalg. Københavns Kommune opfordrer i alle deres kommunikationskanaler om mobilt gadesalg til, at mobile gadesælgere registrerer sig hos andre relevante myndigheder og indhenter de fornødne tilladelser.

Københavns Kommune gør endvidere opmærksom på, at der kan være en barriere ift. registrering i selve gruppen af mobile gadesælgere. Erfaringen i Københavns Kommune ift. mobile gadesælgere er, at der sjældent er tale om (meget) professionelle aktører, der har kendskab til og/eller motivation for at sætte sig ind i de mange regler og krav til mobilt gadesalg, herunder registreringer hos diverse myndigheder. Det er ligeledes kendetegnende for de mobile gadesælgere, at de kan være utålmodige ift. ventetiden efter ansøgningen er indsendt og sagsbehandles, og at nogle er spontane. Dvs. at de indsender en ansøgning, men aldrig kommer i gang.

Københavns Kommune vurderer, at det kan være en mulighed at lave både en fælles myndighedsportal og/eller en måde, at myndighederne kan modtage de nødvendige data gennem færre registreringsløsninger. Det kræver dog udvikling af en teknisk løsning.

Københavns Kommune vurderer endvidere, at det giver mening at arbejde videre med virk.dk, som en platform for at registrere sig. Det siges også ud fra den betragtning, at mange af kommunens

⁵ <https://www.kk.dk/artikel/soeg-tilladelse-til-mobilt-gadesalg-i-koebenhavn>

gadesælgere har et CVR-nr. og derfor må formodes at kende til virk.dk. Det kan dog være en barriere for ansøgere der anvender CPR-nr. i stedet for CVR-nr.

Københavns Kommune fremhæver, at såfremt der er et lovkrav om at mobile gadesælger skal registrere sig hos andre myndigheder, bør der også være en konsekvens af ikke at registrere sig.

Københavns Kommunes er desuden positive overfor et tættere samarbejde mellem de relevante myndigheder på dette område. Københavns Kommune er således villige til at dele viden, erfaringer og informationer om gadesælgere med andre myndigheder og kommuner. Københavns Kommunes er også interesseret i målrettede kampagner samt fælles tilsyn. Københavns Kommune vil gerne høres i den efterfølgende proces, så der bliver fundet en fornuftige løsning på det fælles behov alle myndigheder på dette område har.

9. Baggrund: Erfaringer og synspunkter fra interessenter

Inputs fra interessenter er indhentet ved høringsvar modtaget fra Forbrugerrådet Tænk, Dansk Erhverv (DE) og De Samvirkende Købmænd (DSK) i forbindelse med den offentlige høring om næringsloven, som har været afholdt i perioden 22. november - 16. december 2018.

Har loven skabt øget konkurrence og innovation?

Tilbagemeldingen fra interessenterne har været, at overordnet set har udviklingen i mobil handel siden liberaliseringen af næringsloven i 2011 været positiv. Forbrugerrådet Tænk anfører bl.a., at de som udgangspunkt fortsat er positive over for liberaliseringen, der udvider markedet og kan medvirke til større konkurrence mellem de erhvervsdrivende til gavn for forbrugerne. DSK anfører i sit høringsbrev, at selvom DSK's medlemmer driver virksomhed fra faste forretningslokaler, er de positivt indstillet over for tiltag, der bidrager til at skabe liv i bymidten og bedre rammer for innovative initiativer for den fysiske detailhandel. Dansk Erhverv er også som udgangspunkt positive over for lovens hensigt om at skabe mulighed for udvikling af nye innovative forretningskoncepter m.v. og anfører, at loven også understøtter levende byer og turismeoplevelser.

Interessenterne har dog bemærkninger og ønsker i forhold til at sikre lige konkurrence mellem handlende med fast forretningssted og mobil handel, at sikre forbrugerne reel mulighed for at få oplysning om identiteten på de handlende og at sikre en effektiv registrering af mobile handlende.

Har loven sikret lige konkurrencevilkår?

Såvel DSK som DE fremhæver, at det er vigtigt, at der gælder samme vilkår for faste handelssteder og mobile gadesælgere. Der skal være fair og lige konkurrencevilkår for de faste butikker og den mobile handel, markeder og udstillinger. Samtidig skal der være en høj grad af forbrugerbeskyttelse. I denne sammenhæng fremhæver DSK, at næringsloven indeholder en lang række bestemmelser, der sikrer forbrugerbeskyttelse og samtidig, i et vist omfang, sikrer de faste butikker mod unfair konkurrence.

For DSK er det imidlertid en afgørende forudsætning, at alle disse bestemmelser bliver overholdt, og at der føres tilsyn med, at det sker. DSK nævner bl.a. at Fødevarestyrelsen og Skattestyrelsen i øget omfang bør føre tilsyn med disse virksomheder, og opfordrer til at myndighederne foretager koordinerede kontrolaktioner i lighed med dem man udførte under de tidligere fairplay-kampanjer. Også Dansk Erhverv fremhæver, at det er vigtigt at alle opererer under samme vilkår uanset fast eller mobilt forretningssted i forhold til fx fødevarekontrol, betaling af skatter og afgifter, arbejdsmiljø m.v.

Har loven sikret effektiv registrering?

DSK har givet udtryk for en formodning om, at der er en række virksomheder, der foretager handel fra ikke faste forretningssteder, men som ikke er registreret i MobiltReg. DSK har i den forbindelse opfordret til, at Fødevarestyrelsen, Skattestyrelsen, politi og kommuner sammen sikrer sig, at der sker registrering af alle de virksomheder og personer, der foretager mobilt gadesalg. Det er imidlertid ikke afgørende for DSK, at registreringen sker i MobiltReg. I stedet kan registreringen ske hos Skattestyrelsen eller Fødevarestyrelsen, da begge myndigheder fører udgående kontroller. Det vigtigste er, at man sikrer, at registreringen finder sted, og at der følges op på dette.

Dansk Erhverv har givet udtryk for samme holdning, og anfører at der er behov for klare regler og systemer, hvori erhvervsdrivende let og enkelt kan lade sig registrere. De pointerer, at de forskellige offentlige registreringer bør samkøres, så de skaber et fyldestgørende grundlag for myndighederne i forhold til et reelt tilsyn og kontrol med de mobile udsalgssteder, herunder at de har opfyldt deres registreringspligt. Dansk Erhverv anfører, at det bør vurderes om MobiltReg kan fungere bagved de øvrige registre, så den erhvervsdrivende ikke skal indberette sine aktiviteter via mange forskellige offentlige indgange.

Har loven sikret forbrugerne relevant information?

Forbrugerrådet Tænk har anført, at de med afsæt i forbrugerhenvendelser modtaget i deres rådgivning, har kunne berette om manglende overholdelse af kravet om, at der ved udvalgsvarer fra mobile salgssteder, ved lagersalg og ved salg på markeder, udstillinger og messer skal udleveres virksomhedens CVR-nummer og indehaverens navn og adresse i skriftlig form til kunderne jf. § 2, stk. 2, 2. pkt. i lov om næring.

Af hensyn til forbrugerbeskyttelsen ser Forbrugerrådet Tænk gerne en mere effektiv håndhævelse af dette krav.

DSK har ligeledes anført, at det er deres erfaring, at der ikke altid er tilstrækkelig opmærksomhed hos den næringsdrivende om synlig skiltning, således at forbrugeren kender identiteten af den handlende. Konkret fremhævede DSK, at der er eksempler på tilfælde, hvor boder ikke har været i stand til at udlevere oplysninger om CVR-nummer samt navn og adresse på indehaveren af boden.

DSK anførte også, at det bl.a. er et problem, der er vokset i takt med udviklingen af street food. I denne forbindelse har Forbrugerrådet dog pointeret, at de ikke har grundlag for at vurdere, at der er behov for at udvide krav om udlevering af oplysninger om den handlende fra udvalgsvarer til også at gælde mobil handel med dagligvarer. Forbrugerrådet har derfor i deres høringssvar foreslået, at der bliver foretaget en forbrugerpanelsundersøgelse med henblik på behovet for at udvide dokumentationskravet til ligeledes at omfatte salg af fødevarer.

DSK har endvidere anbefalet, at særligt afgiftsbelagte varer ikke bør flyttes fra faste handelssteder og ud til mobile salgssteder, og at det er vigtigt, at der føres tilsyn med dette. DSK har opfordret til,

at sodavand alene må sælges fra fast forretningssted, da man ellers kan risikere, at illegalt salg af sodavand uden pant vil flytte ud på gaderne, og derved være sværere for myndighederne at kontrollere. DSK anbefaler derfor, at man fastholder den særlige bestemmelse i næringslovens § 3 om salg af afgiftsbelagte varer.

